

Meddelande om en EU-handlingsplan på CBRN-området

Försvarsdepartementet

2009-08-03

Dokumentbeteckning

KOM(2009) 273

Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om att öka den kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) säkerheten i Europeiska unionen – en EU-handlingsplan på CBRN-området.

Sammanfattning

Meddelandet om att öka den kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) säkerheten i Europeiska unionen – en EU-handlingsplan på CBRN-området har tagits fram mot bakgrund av att Europeiska kommissionen har haft som uppgift att ta fram förslag i syfte att bidra till att höja förmågan att förebygga, detektera och hantera terroristattacker med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen inom den Europeiska unionen.

Meddelandet innehåller en strategisk inriktning av arbetet framöver samt en handlingsplan med ett hundratal förslag på åtgärder som medlemsstaterna bör vidta.

Kampen mot terrorism är ett viktigt område för Sverige. Det pågår ett ständigt arbete genom lagstiftning och åtgärder av olika slag för att utveckla förmågan att skydda samhället mot det hot som den internationella terrorismen innebär. Kampen mot terrorism måste föras på ett sätt som hör hemma i ett öppet, demokratiskt och rättssäkert samhälle. Åtgärder som vidtas måste respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen samt ta hänsyn till utövandet av grundlagsfästa fri- och rättigheter såsom t.ex. yttrandefriheten och även till de särskilda principer som följer av den särskilda grundlagsregleringen av tryck- och yttrandefriheten.

Regeringen är positiv till arbetet som bedrivs inom EU för att öka den kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära säkerheten, och stödjer målsättningen att fördjupa det europeiska samarbetet i fråga om att

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 16 november 2007 antogs rådsslutsatserna om kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) risker och om bioberedskap. Rådsslutsatserna utgör grunden för kommissionens DG JLS (direktoratet för Rättvisa, Frihet och Säkerhet) initiativ på CBRN-området. Den 28 februari 2008 höll DG JLS ett första möte i EU CBRN Task Force där projektet presenterades i sin helhet. CBRN Task Force har bestått av representanter från medlemsländerna och uppgiften för gruppen har varit att stödja kommissionen i arbetet med att ta fram förslag på förebyggande, säkerhets- och beredskapshöjande åtgärder för hanteringen av större CBRN-händelser på europeisk nivå.

Kommissionen presenterade ett meddelande den 24 juni 2009. Meddelandet innehåller en handlingsplan med ca 100 förslag på åtgärder som ska höja beredskapen för CBRN-händelser i EU. Kommissionen föreslår inte någon ny lagstiftning så här långt.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionens övergripande målsättning med frågan är att bidra till att höja förmågan att förebygga, detektera och hantera terroristattacker med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen inom den Europeiska unionen. Målet är att få en strategisk inriktning för det framtida arbete inom området samt att implementera en konkret handlingsplan. Handlingsplanen innehåller rekommendationer som dels syftar till att göra det svårare för antagonisterna att få tillgång till dessa ämnen, dels till att stärka säkerheten vid anläggningar, förbättra säkerheten vid transporter samt i ökad utsträckning pröva vilken personal som är lämpad att hantera dessa ämnen. Vidare ska samhällets förmåga att upptäcka när något ämne har spritts förbättras, dels genom bättre utrustning men också genom tätare informationsutbyte mellan medlemsländerna. Slutligen ska förmågan att hantera en inträffad händelse stärkas genom förstärkt utbildning och övning, metodutveckling och erfarenhetsutbyte mellan medlemsländerna. Kommissionen föreslår även att förmågan att utreda denna typ av brott förbättras.

Övergripande förslag i handlingsplanen

Upprätta en kontinuerligt uppdaterad lista över ämnen med mycket hög risk, som kan utgöra grunden för att vidta åtgärder inom förebyggande, detektering och beredskapsåtgärder.

Förebyggande åtgärder

Bland de viktigaste prioriteringarna kan följande nämnas:

- Upprätta en kontinuerligt uppdaterad lista med sådana kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen som bedöms medföra en hög risk.
- Utveckla en riskbaserad arbetsmetod i planering.
- Öka säkerheten kring CBRN-material och anläggningar.
- Förbättra säkerhetskulturen hos anställda som hanterar dessa ämnen.
- Förbättra förmågan att upptäcka och rapportera misstänkta transaktioner och beteende.
- Förbättra säkerheten vid transporter.
- Stärka kontrollen av import/export av dessa ämnen.
- Förbättra informationsutbytet.

Detektion

Bland de viktigaste prioriteringarna kan följande nämnas:

- Inrättandet av en scenariobaserad strategi baserad på riskanalyser i syfte att fastställa prioriteringarna för detektion.
- Utveckling av minimistandarder för detektion av CBRN-ämnen.
- Utveckling av system för certifiering, testning och provning av CBRN detektionssystem i EU.
- Identifiera goda exempel relaterade till detektering av CBRN ämnen, öka medvetenheten och förbättra utbildning.

Beredskap och krishantering

Bland de viktigaste prioriteringarna kan följande nämnas:

- Stärka EU:s förmåga att hantera händelser med CBRN-ämnen genom utbildning och övning operativ personal och experter
- Förbättra nationellt och internationellt informationsflöde vid en CBRN-händelse

Förbättra förmågan att genomföra brottsutredningar

Meddelandet består av två huvuddelar, en övergripande sammanfattning av vilka utmaningar som medlemsstaterna står inför i fråga om hot och risker med farliga CBRN-ämnen, samt ett förslag till en handlingsplan. Meddelandet i sig har ingen påverkan på svenska regler.

Handlingsplanen gäller både första- och tredjeperioder och berör således flera myndigheter och sektorer exempelvis Rikspolisstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Tullverket, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Arbetsmiljöverket och Strålsäkerhetsmyndigheten.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Handlingsplanen kommer inte att påverka EU:s budget. De föreslagna åtgärderna i handlingsplanen kan dock komma att medföra ekonomiska konsekvenser för medlemsstaterna. Utgångspunkten är att eventuella merkostnader som kan uppstå finansieras inom befintliga anslagsramar.

Särskilda finansieringsmöjligheter för insatser relaterade till CBRN säkerhet kommer att finnas inom ramen för programmet "Förebyggande och bekämpande av brott" och sjunde ramprogrammet för forskning. Finansiering kommer även att finnas för särskilt prioriterade frågor som årligen fastställs av kommissionen.

I den genomförda konsekvensanalysen lyfter kommissionen fram att det under framtagandet av handlingsplanen på CBRN-området fanns en bred konsensus mellan medlemsstaternas representanter kring innehållet. När det gäller de sociala konsekvenserna av åtgärdsförslagen är det framförallt positiva effekter såsom förstärkt säkerhet för unionens medborgare samt förstärkt förmåga att hantera inträffade händelser. Ett fåtal åtgärdsförslag kan få effekter på de grundläggande rättigheterna, exempelvis säkerhetsprövning av gästforskare och personal som hanterar CBRN/farliga ämnen vilket skulle kunna leda till hinder för att fritt välja yrke och anställning.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen är positiv till arbetet som bedrivs inom EU för att förebygga terrorism genom att öka den kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära säkerheten.

Regeringen vill bidra till att EU markerar att det finns en politisk vilja att fördjupa samarbetet på området.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2008/09:FPM147

Medlemsstaterna välkomnar generellt meddelandet. Flera medlemsstater anser att det är ett prioriterat område för medlemsstaterna att vidta åtgärder inom.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Både Europaparlamentet och rådet har efterlyst åtgärder på området för terrorismförebyggande åtgärder. Europaparlamentet har inte lämnat synpunkter på meddelandet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remissbehandlats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

En handlingsplan är ingen rättsakt utan en viljeyttring ifrån kommissionen.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen är inkluderad då målet för arbetet inte kan nås genom att enskilda medlemsstater vidtar åtgärder utan en gemensam EU-strategi måste implementeras. Åtgärder som föreslås skall inte oproportionerligt påverka privatpersoner eller företag eller deras verksamhet. Effekterna av en terroristattack kan dock bli mycket omfattande vilket gör att väl avvägda åtgärder för att motverka dessa är motiverade.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Hösten 2009, behandling av frågan i rådsarbetsgruppen för civilskyddsfrågor, ProCiv.

30 november – 1 december 2009, förslagen behandlas i RIF-rådet.

4.2 Fackuttryck/termer

CBRN - kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen.